

Комунальний заклад
«Запорізький обласний
інститут післядипломної
педагогічної освіти»
Запорізької обласної ради

*Сучасні заклади
освіти*
**МІЖНАРОДНА
ВИСТАВКА**

ТЕМАТИЧНА НОМІНАЦІЯ

Упровадження сучасних цифрових
технологій, проєктів і програм для
підвищення якості освіти і
освітньої діяльності

ТЕМА КОНКУРСНОЇ РОБОТИ

Формування наскрізного вміння читання з
розумінням у молодших школярів:
цифровий додаток eKidz

АВТОРИ ДОСВІДУ

Киричук Вікторія Олександрівна,
вчитель початкових класів, спеціаліст першої категорії

Кондрус Олена В'ячеславівна,
директор

Володимирівський ліцей «Успіх»
Широківської сільської ради
Запорізького району Запорізької області

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК

Хаустова Олена Валеріївна,
кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри
філософії та суспільно-гуманітарних наук Комунального
закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти» Запорізької обласної ради

Запоріжжя
2024

АКТУАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ

У реаліях сьогодення українські школи проходять крізь низку трансформацій, пов'язаних із впровадженням концепції НУШ, запровадженням змішаного та дистанційного навчання, розширенням інформаційного простору, зміною ролі учителя, необхідністю для суб'єктів освітнього процесу долати психологічні стреси, освітні втрати в умовах воєнного стану тощо.

Відповідно до панівних концепцій та нормативних документів про освіту, зокрема Закону України «Про освіту» (2018 р.), Державного стандарту початкової освіти (2019 р.), виховання та розвиток здобувачів освіти відбувається на основі компетентнісного підходу, орієнтуючись на формування ключових компетентностей та наскрізних умінь. Першим із перелічених у Державному стандарті базової середньої освіти наскрізних умінь є вміння читати з розумінням. У той же час, сьогодні наявні фактори, що ускладнюють та уповільнюють процес опанування наскрізними вміннями, серед них важливу роль відіграють умови дистанційного навчання та стресу.

Результати моніторингу сформованості наскрізних умінь, проведеного Л. Гріневич, О. Ліннік, І. Старагіною (2022 р.), засвідчили, що «читання з розумінням виявилось одним із тих умінь, що було продемонстровано учнями найгірше. Лише 22% учнів продемонстрували вміння читати з розумінням на високому рівні» [2, 31].

Практика роботи з учнями початкових класів у Володимирівському ліцеї «Успіх» показала, що опанування наскрізними навичками читання з розумінням в умовах дистанційної освіти зустрічається з певними перешкодами, так як учні не відвідують школу, а вдома не всі родини створюють україномовне середовище.

Пошуки шляхів вирішення даної проблеми привели педагогів Володимирівського ліцею «Успіх» до впровадження сучасних цифрових технологій, а саме цифрового додатка eKidz, матеріали, методи якого є актуальними у допомозі формування зазначеного наскрізного вміння у період воєнних дій та умовах дистанційної форми навчання. Даний цифровий додаток дає можливість працювати як онлайн, так і офлайн за відсутності інтернету.

Програма eKidz розроблена відповідно концептуальним засадам Нової української школи. Цікаві інтерактивні завдання, які діти можуть виконувати як на уроках, так і в позаурочний час, спрямовані не лише на розвиток навички читання, а й мовлення, діалогічних та монологічних умінь. Учні отримують матеріал в цікавій формі, а головне, мають доступ до нього цілодобово, у будь-який час, та у будь-якому місці країни чи, навіть, світу. Цифровий додаток не прив'язаний до часу і місця, має різнорівневі завдання, дає можливість учням вчити українську мову віддалено, надолужувати навчальні втрати, виконувати цікаві завдання у сучасному форматі, що теж є дуже вагомим фактором у розвитку мотивації до навчальної діяльності сучасних школярів.

Теоретична основа роботи

Формування наскрізного вміння читання з розумінням є питанням, актуальність якого висвітлено у Законі України «Про освіту», Законі України «Про повну загальну середню освіту», Державному стандарті повної загальної середньої освіти, Концепції Нової української школи.

У різних країнах світу формування soft skills є актуальною проблемою, для вирішення якої впроваджують зміни освітніх програм, про що свідчать наукові праці зарубіжних учених, таких як Н. Брукс, Т. Грир, С. Моррис, Г. Хадійанто, Н. Аріф, Н. Файарйані, А. Хабібі, В. Тіррет, Е. Смолл, та ін.

В Україні питання формування м'яких навичок висвітлюють у своїх працях О. Абрамова, Т. Алексеєнко, О. Безпалько, В. Болгаріна, Т. Василькова, М. Галагузова, Н. Гишко, І. Зверєва, А. Капська, Л. Коваль, О. Кононко, Л. Міщик, Л. Новікова, О. Пуляк, А. Рижанова, А. Терещук, Л. Штефан та інші.

Сутність та особливості формування наскрізних умінь учнів початкових класів розглядають у своїх наукових працях сучасні українські дослідники, такі як О. Барановська, Я. Гаявець, Л. Гріневич, О. Ліннік, І. Старагіна, С. Залужна, Н. Ремньова (2022 р.). Структурні компоненти формування наскрізних умінь молодших школярів та критерії їх сформованості визначено в роботі А. Підсосонної та Л. Бірюк (2022 р) [7].

Попри наявність сучасних досліджень питання формування наскрізних умінь учнів початкових класів, залишається недостатньо вивченим питання впровадження цифрових технологій для його вирішення.

Новизна роботи полягає в узагальненні й систематизації ідей, рекомендацій, алгоритмів діяльності, що складають організаційно-методичну модель діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz, впровадженні її в освітній процес Володимирівського ліцею «Успіх» Широківської сільської ради Запорізького району Запорізької області, перевірки її ефективності.

Інноваційний потенціал виставкової роботи:

— *модифікаційний*, що передбачає удосконалення діяльності вчителя з впровадження цифрового додатка eKidz як сучасного інструмента для формування наскрізних умінь учнів початкових класів, навичок читання, розуміння прочитаного, роботи з текстом, аудіювання, висловлення власної думки стосовно прочитаного, підвищення навчальної мотивації учнів в умовах дистанційного навчання.

Практична значущість розробки полягає у тому, що розроблено та впроваджено організаційно-методичну модель діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz з української мови; визначено та апробовано компоненти, критерії та рівні розвитку наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів, педагогічні умови, засоби, що необхідні для реалізації розробленої моделі.

Провідна педагогічна ідея роботи

Ініціативність і творчість всіх учасників освітнього процесу для формування у молодших школярів наскрізного вміння читання з розумінням на основі розробленої організаційно-методичної моделі діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz в умовах дистанційного навчання.

Тривалість роботи над темою – 2021-2024 навчальний рік.

I етап – 2021 р., вивчення проблеми формування у молодших школярів наскрізного вміння читання з розумінням, шляхів її вирішення в працях зарубіжних і вітчизняних науковців;

II етап – 2021 р.-2022 р., систематизація методів, алгоритмів діяльності вчителя для формування у молодших школярів наскрізного вміння читання з розумінням;

III етап – 2023-2024 р., розробка та апробація організаційно-методичної моделі діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz, вивчення результативності проведеної роботи, підбиття підсумків.

Тема роботи: Формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів: цифровий додаток eKidz.

Мета роботи: полягає у створенні та апробації організаційно-методичної моделі діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz.

Завдання роботи:

– на основі аналізу наукових та науково-методичних джерел, визначити сутність та структуру, особливості формування у молодших школярів наскрізного вміння читання з розумінням, критерії та показники, рівні його розвитку, методика його дослідження;

– створити та апробувати організаційно-методичну модель діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz;

– провести дослідження та зробити порівняльний аналіз рівня сформованості наскрізного вміння читання з розумінням учнів до та після впровадження організаційно-методичної моделі діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz; представити дані якісного та кількісного аналізу результатів проведеної роботи;

— підвести підсумки результативності впровадження організаційно-методичної моделі діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz.

Технологія реалізації інноваційної розробки

Першим етапом нашої роботи було вивчення проблеми формування у молодших школярів наскрізного вміння читання з розумінням, шляхів її вирішення в працях зарубіжних і вітчизняних науковців.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти, «метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб» [4]. Крім того, концепція НУШ акцентує, що для успішної самореалізації особистості у суспільстві необхідно формувати ключові компетентності. І. Волкова у своїй роботі зазначила, що «проблеми формування й розвитку мовних компетентностей пов'язані з найважливішими культурологічними, націєтворчими питаннями, оскільки торкаються не лише мовного, а й усього духовного буття народу. Через це процес розвитку знань про мову й мовлення, оволодіння ними має особливе значення, відчутно актуалізується в шкільному середовищі, де вивчення мови є не лише складовою частиною освітньої програми, а й неодмінною умовою успішного засвоєння знань з усіх інших предметів, інтелектуального розвитку, морально–естетичного виховання учнів. Набуття мовних і мовленнєвих компетентностей усе частіше кваліфікується вченими-методистами як основне завдання мовної освіти в середніх навчальних закладах» [1].

У результаті аналізування наукових досліджень можна зробити висновок, що усі компетентності об'єднує низка спільних умінь, до яких відноситься читання з розумінням.

На думку Ю. Малієнко, «наскрізні вміння – це спільні для всіх ключових компетентностей освітні практики, які функціонально інтегрують предмети/курси усіх шкільних галузей, релевантні механізмам подолання освітніх втрат, необхідні для ефективною імплементації Стандарту в освітній процес» [5].

У пункті 9 Державного стандарту базової середньої освіти зазначено, що *читати з розумінням* передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів [3].

Л. Кравчук у своїй роботі зазначає, що дослідниками визначено такі рівні розуміння прочитаного:

1. *Буквальне розуміння*. Дитина розповідає, про що йдеться в тексті; відтворює фактичну інформацію; встановлює послідовність дій персонажів; виокремлює головне; називає головних і другорядних героїв; називає, де і коли відбувається подія.

2. *Аналітичне розуміння*. Дитина виявляє в тексті неочевидну інформацію; розкриває закладений автором смисл; встановлює причинно–наслідкові зв'язки між подіями, вчинками персонажів; виявляє деталі тексту, важливі для розуміння ідей; аналізує емоційний стан персонажів.

3. *Критичне розуміння*. Дитина оцінює правдоподібність описаних подій і тверджень із тексту, спираючись на свої уявлення про світ і власний досвід; оцінює надійність джерел інформації, обґрунтованість висновків; висловлює свій погляд на предмет обговорення; використовує власний емоційний досвід для оцінювання емоційного стану персонажів художнього твору [6].

У результаті аналізування досліджень та шкільної практики ми розробили критерії сформованості наскрізного вміння читання з розумінням.

1. *Емоційне, інтелектуальне та естетичне сприйняття текст* – розуміє та пояснює емоції та думки персонажі, проживає інше життя як своє.

2. *Усвідомлення прочитаного* – усвідомлено сприймає та запам'ятовує текст.

3. *Усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями* – розуміє прочитане, самостійно переказує текст, дотримуючись структури.

4. *Уміння виявляти приховану і очевидну інформацію* – аналізує прочитане, робить висновки за відомою інформацією, визначає причини подій у тексті.

Вміння висловлювати припущення, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту – висловлює припущення про зміст тексту за заголовком, ілюстрацією до тексту. Орієнтується в прочитаному тексті, знаходить цитати для доведення власної думки або відповіді на запитання.

5. *Висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу* – аналізує текст, висуває припущення про події та персонажів тексту, доводить власну думку.

На основі зазначених критеріїв ми виокремили наступні рівні сформованості наскрізного вміння читання з розумінням.

Високий – розуміє прочитане, відповідає на всі типи запитань до тексту. Пояснює емоції та характер персонажа. Передає емоції та настрої під час читання. Переказує прочитане без підказок. Аналізує текст, висуває ідеї щодо перебігу подій, поведінки персонажів, доводить власну думку, підкріплюючи цитатами з тексту. Будує причинно-наслідкові зв'язки.

Достатній – розуміє прочитане, відповідає на всі типи запитань до тексту. Пояснює емоції та характер персонажа. Переказує прочитане без підказок. Аналізує текст, висуває ідеї щодо перебігу подій, поведінки персонажів, частково доводить власну думку.

Середній – розуміє прочитане, відповідає на прості запитання відкритого та закритого типу. Самостійно визначає тему тексту, ідею визначає за допомогою вчителя. Частково пояснює емоції, характер персонажів. Переказує текст за ключовими словами.

Низький – частково розуміє прочитане, відповідає на прості запитання з допомогою вчителя.

Означені критерії та рівні сформованості наскрізного вміння читання з розумінням є основою для організації подальшого дослідження, виявлення

актуальних форм та методів роботи вчителя, моделі його діяльності, доведення її ефективності та результативності.

Другий етап нашої роботи було присвячено пошуку та систематизації методів, стратегій, які дозволяють формувати у школярів наскрізні вміння читання з розумінням.

Ми виявили наступні дієві методи роботи вчителя початкових класів, спрямовані на формування досліджуваного наскрізного уміння, які включено до моделі формуючої діяльності вчителя:

- *метод показу (актуальний на початковій стадії навчання читання), який передбачає 4 етапи:* зразкове читання вчителя, повторне декламування вчителем окремих ланок у процесі навчання, слухання грамзапису зі зразковим виконанням артиста, показові читання кращих учнів.

- *метод спільного навчання* – діти в групах працюють над окремим завданням, яке принесе загальний результат, або разом над спільним завданням;

- *метод роботи в малих групах* – учитель працює з групою із 5-6 учнів, об'єднаних за схожим рівнем сформованості наскрізних умінь, що дозволяє працювати на конкретний результат.

- *навчання вчитися*, особливістю якого є спрямованість учня на моніторинг власних результатів та планування роботи щодо їх покращення;

- *інтерактивні методи навчання;*

- *метод ігрового проєктування (розігрування ролей);*

- *гейміфікація (використання ігрових практик);*

- *наочні методи навчання.*

Нами обрано стратегії читання, які мають цінність для формування компетентних читачів, вони спрямовані на залучення читачів до діалогу з текстом, розгляду різноманітних ідей, які виникають під час підбиття підсумків, аналізу, побудови гіпотез та оцінки. Кожний етап завершує постановка запитань для наступного розвитку ідей. Це сприяє формуванню у здобувачів освіти навички критичного читання (способу опрацювання текстів, який передбачає усвідомлене

сприйняття прочитаного й формування власної думки про нього, обміркування тексту, пояснення власної позиції. Розглянемо стратегії читання детальніше.

Читання в парах

Стратегія «Читання в парах» є інструментом для оптимізації взаємодії учнів, формування навичок ведення ефективного діалогу, активного слухання, толерантного відстоювання власної позиції. Учні отримують можливість ретельно засвоїти навчальний матеріал, сформулювати й виголосити власне ставлення до нього, дійти узгодженого рішення, працюючи з однокласником.

Наприклад, діти об'єднуються в пари, один з них читає вголос абзац тексту. Прочитавши, він підбиває одним–двома реченнями підсумок прочитаного, відповідаючи на запитання «Про що розповідалося?». Інший – ставить декілька запитань до прочитаного (усі запитання записуються). Обидва учні намагаються дати відповідь на запитання. Далі учні обмінюються ролями – другий читає, а перший відповідає на запитання. Обмін ролями відбувається протягом усього читання. Після читання учні представляють класові найцікавіші запитання. Запитання, на які не вдалося відповісти, слід обговорити у загальному колі.

Кейс «Запитання до змісту твору»

Учні, працюючи у парах, ставлять запитання один одному за змістом прочитаного твору. Запитання мають починатися такими словами : хто, чому, звідки, де, коли, скільки. Діти повинні уважно слухати один одного та можуть доповнювати відповіді за потреби.

Кейс «Прогнозування змісту твору»

Учні читають заголовок твору та відповідають на запитання. Наприклад:

- Про що може йтися у творі з такою назвою?
- Як ти гадаєш, це твір художній чи науково-популярний?
- Склади й запиши 3-4 речення про можливий зміст твору.
- Обговори передбачення з однокласниками.
- Прочитай першу частину твору. Порівняй зміст прочитаного уривка із власним припущенням. Що справдилося? Що відрізнялося?

- Поміркуй, про що йтиметься в наступній частині оповідання.
- Прочитай другу частину тексту. Оціни істинність власних припущень.
- Прочитай останню частину уривку з твору щоб дізнатися кінцівку оповідання.

Форум-театр

Ця стратегія ґрунтується на принципах інтерактивної взаємодії та засобах театального мистецтва та має потужний потенціал. Учні читають твір та театралізують його. Таку роботу можна організувати як з попередньою підготовкою учнів так і без, що дасть змогу порівняти результат. Глядачів слід залучити до перебігу подій можливістю ставити запитання, обговорювати, аналізувати побачене.

Графічний органайзер

Графічний органайзер — це схема, таблиця тощо, що допомагає організувати систему понять з теми. Таким чином, наприклад, можна записати ключові події тексту, інформацію про головних героїв та ін.. Дані схеми можна використовувати для подальшого аналізу тексту, його переказу.

Карта персонажів

Ця стратегія пов'язана частково з попередніми. Але тут учні працюють з рисами характеру персонажів з метою їх аналізу та протиставлення.

Знаємо — Хочемо дізнатися — Дізналися

Цю стратегію зазвичай ми використовуємо як рефлексію на етапі підведення підсумків. Проте і для підсумування прочитаного теж буде корисною. Наприклад, «Тепер ми знаємо ... Чому це важливо? Що нам варто робити щодо цього?».

Припущення на основі запропонованих слів

Дієвий метод кооперативного навчання, який застосовують під час роботи в парах чи малих групах під час складання певних історій. Учні отримують кілька слів, узятих з тексту, які мають обов'язково використати.

Спрямоване читання та обмірковування

Під час читання діти користуються графічним організатором з вказівками, які треба виконати в ході читання тексту. Наприклад: зробити припущення, аргументувати їх, перевірити їх достовірність.

Читаємо та ставимо запитання

Робота в парах, яка передбачає читання тексту, запис запитань, якими учні обмінюються, щоб дати на них відповіді. Потім учні перевіряють один одного.

Читання із зупинками

Вчитель ставить запитання, знайти відповідь на яке можна прочитавши певний зазначений уривок з тексту.

Щоб описані стратегії були ефективними та сприяли формуванню читацької компетентності, необхідно передусім добирати якісні тексти з багатим змістом та формальним потенціалом. І. Старагіна, В. Терещенко, А. Панченков розробили схему критеріїв для відбору текстів:

1. *Загальні характеристики текстів:* спроможність захопити читача; добре написаний, багатий текст; очевидна літературна вартісність; тематична відповідність віковій категорії.

2. *Відповідність рівню учнів:* складність характеристик; кількість характеристик; словник; вправність у використанні художніх засобів; складність діалогів; наявність виразних «точок зору»; складність теми; множина тем (головна /побічна); зображення часу (спалахи, проспекція, ретроспекція); ілюстрації.

3. *Збалансованість:* відображає нашу літературну спадщину; стиль; різноманіття речень і словникова складність; відповідність модусу (проза/поезія); класичність і сучасність; представлення різних історичних періодів, культур, соціоекономічного підґрунтя тощо; жанр.

Отже, обрані методи, стратегії та критерії відбору текстів стали основою подальшої роботи з формування у школярів наскрізних умінь читання з розумінням.

На третьому етапі було розроблено організаційно-методичну модель діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz. Модель побудовано з

урахуванням сучасних форм, методів та засобів навчання, які даватимуть можливість кожному учню навчатися без перешкод. Розглянемо її більш детально (див. рис.1).

Організаційно-методична модель діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням у молодших школярів з допомогою цифрового додатка eKidz

Мета: вдосконалення в учнів початкових класів наскрізного вміння читання з розумінням засобом цифрового додатка eKidz

Рис. 1

Діяльність вчителя було спрямовано на мету підвищення рівня сформованості наскрізного вміння читання з розумінням, його особистісно-спонукального, мисленнєво-когнітивного та продуктивно-узагальнюючого компонентів. Для її досягнення було визначено етапи роботи, відповідні методи, стратегії, засоби та зміст роботи вчителя (зокрема засоби цифрового додатка eKidz).

В основу розробленої організаційно-методичної моделі було покладено такі етапи роботи: мотиваційний, пізнавально-емоційний, практично-творчий, рефлексивно-результативний.

Мотиваційний – створення ситуації успіху для кожного учня, спільне визначення мети роботи, що спонукатиме їх до активної навчально-пізнавальної діяльності, формуватиме позитивну мотивацію та інтерес до роботи з інструментами цифрового додатка eKidz.

Пізнавально-емоційний – охоплення знань, умінь, навичок та здібностей, якими має оволодіти учень у процесі роботи з засобами цифрового додатка eKidz, спрямованих на досягнення очікуваних результатів навчання. Розвиток емоційного інтелекту.

Практично-творчий – використання діяльнісних підходів та впровадження методики використання засобів цифрового додатка eKidz в освітньому процесі, практичне застосування учнями інструментів з метою вдосконалення наскрізного вміння читання з розумінням на уроках та в позаурочний час.

Рефлексивно-результативний – самооцінювання учнів початкових класів після виконання завдань до прочитаного тексту, робота над помилками, визначення позитивних та негативних результатів та напрямку подальшої роботи. Створення ситуації успіху для кожного учня щодо надолуження навчальних втрат засобами позитивних оцінювальних суджень.

На першому **мотиваційному етапі** відбувається зацікавлення учнів до читання текстів засобами цифрового додатка eKidz, спільне визначення мети та очікуваних результатів відповідної діяльності учнів. Головним засобом мотивації ми вважаємо гейміфікацію, яка викликає позитивні емоції школярів. Пропонуємо проаналізувати разом з учнями результати їх першої діагностувальної роботи, висловити власну

думку щодо то, над чим їм ще необхідно попрацювати. Провести опитування, щодо побажань учнів стосовно форм роботи на уроках, цікавих їм тем текстів, жанрів, авторів та ін. Ознайомити з цифровим додатком eKidz та запропонувати долучитися до роботи в ньому, представивши можливі позитивні результати такої діяльності. Реалізація даного етапу забезпечила успішну подальшу діяльність учнів щодо вдосконалення наскрізного вміння читання з розумінням.

Програма даного цифрового додатка спрямована на навчання читання з розумінням та розвиток мовлення. Вона розроблена 4 мовами: німецькою, англійською, іспанською, українською. 17 листопада 2022 року МОН України надало гриф на її використання для навчання українських шкіл. Цифровий додаток включає, передбачені державним стандартом, знання, уміння, навички, необхідні для досягнення очікуваних результатів, зокрема формування наскрізного вміння читання з розумінням. Тому на другому **пізнавально-емоційному етапі** учні опрацьовують текст в цифровому додатку eKidz. Тексти дібрано відповідно віковим особливостям дітей молодшого шкільного віку, завданням розвантаження учнів, розвитку емоційного інтелекту. Для кращого сприйняття прочитаного подано інтерактивний малюнок. Учень має декілька варіантів діяльності: читати самостійно; слухати аудіозапис і слідкувати; слухати аудіозапис з опором на малюнок, не читаючи текст.

Використовуючи цифровий додаток на уроках української мови, ми організовували роботу в парах та малих групах, застосовували стратегії «Читання в парах», «Припущення на основі запропонованих слів», «Читання із зупинками», що дозволило активізувати пізнавальну активність та позитивні емоції.

Практично-творчий етап забезпечує можливість цифрового додатка eKidz працювати на уроках української мови і в позаурочний, зручний для учнів, час. На уроках ця програма рекомендована для роботи з книгою, а вдома дає набагато більше можливостей. Діти можуть не лише розвивати навички читання, а й мовлення, діалогічні та монологічні уміння. Програма передбачає декілька ліній навчання, дозволяє знайомити дітей з медіа, організовувати комунікацію, розвивати діалогічні вміння, навички читання і письма. Цифровий додаток eKidz є першим дигітальним підручником для початкової освіти в Україні. Матеріали програми

eKidz подано у сучасній формі, у вигляді цифрового додатка. Завдання розміщено у порядку зростання за рівнем складності. Кожен наступний рівень ускладнюється: збільшується обсяг тексту, тестових та творчих завдань.

На цьому етапі учні можуть робити запис власного читання, що дає можливість розвивати навичку виразного читання та наслідування прикладу. До кожного тексту розміщені тестові завдання на розуміння, та творче завдання, що дає можливість висловити власну думку як усно (створити аудіозапис), так і письмово (надрукувати відповідь). Таким чином відбувається розвиток мовлення, вміння висловлювати власну думку, а також навички роботи з цифровими технологіями.

Робота з кожного розділу відбувається за алгоритмом: слухання та читання тексту; запис власного читання тексту; проходження тестових завдань на розуміння прочитаного; виконання творчого завдання спрямованого на висловлення власної думки за темою прочитаного.

На цьому етапі доцільним є використання таких технологій читання з розумінням: «Читання в парах», Кейс «Прогнозування змісту твору», «Форум-театр», «Графічний органайзер», «Карта персонажів», «Знаємо — Хочемо дізнатися — Дізналися», «Спрямоване читання та обмірковування», «Читаємо та ставимо запитання», «Кейс «Запитання до змісту твору».

Рефлексивно–результативний етап дає можливість дітям здійснити самоаналіз своїх досягнень та виконати роботу над помилками. Кожне завдання – це книга під певною назвою. У меню діти бачать квітку, в середині якої є тематичний малюнок, а внизу назва тексту. Після виконання всіх завдань, квітка стає зеленою. Діти можуть відстежувати свій прогрес. Вони бачать виконані завдання, як пройдені рівні у дитячій грі. Таким чином не потрібно весь час повертатися, щоб перевірити кількість опрацьованих текстів. Після виконання тестових завдань на розуміння прочитаного або прослуханого учні можуть ознайомитися з правильністю або з помилками, за їх наявності. Під час запису власного читання діти можуть прослуховувати себе, що дає змогу виконувати роботу над помилками та вдосконалювати навички читання. За бажанням діти можуть ще раз прослухати аудіозапис з прикладом читання, потренуватися та записати наступні спроби.

Вчитель може побачити загальний прогрес учнів, відсоток виконаних завдань, прослухати звукозапис читання учнів, прочитати відповіді на творче завдання.

З переходом на кожен наступний рівень завдання ускладнюються, а діти удосконалюють навичку роботи з текстом, аудіювання, читання вголос, розвивають наскрізні вміння читання з розумінням.

Зважаючи на те, що діти навчаються вдома, поза межами освітнього середовища, батьки мають обмаль часу для контролю та допомоги, відсутня практика спілкування українською мовою на достатньому рівні, рівень мотивації до навчання знижено, цей інтерактивний підручник є дуже актуальним рішенням для підвищення якості освіти в умовах воєнного стану.

Результативність впровадження цифрового додатка eKidz

Результативність впровадження цифрового додатка eKidz на уроках української мови серед учнів 2 класу Володимирівського ліцею «Успіх» досліджено за допомогою вхідного та вихідного діагностування сформованості наскрізного вміння читання з розумінням; анкетування батьків та учнів щодо сформованості навички читання з розумінням.

На початку I семестру 2023/2024 н. р. було проведено вхідні діагностувальні роботи серед 12 учнів 2 класу Володимирівського ліцею «Успіх», а саме аудіювання (див. додаток 1) та усний переказ (див. додаток 2), вхідне анкетування батьків (див. додаток 3) та учнів (див. додаток 4). За результатами аудіювання високий рівень сформованості наскрізного вміння читання з розумінням складає 17 %, достатній – 42%, середній – 33%, початковий – 8 %. За результатами усного переказу високий рівень – 8%, достатній – 33%, середній – 42%, початковий – 17%.

У результаті вхідного діагностування ми виявили, що якість знань за показником «Усний переказ» становить 42 %, а за показником «Аудіювання» – 59%, що вказує на те, що учні 2 класу краще сприймають прослуханий текст, ніж прочитаний. Це зумовлено рівнем сформованості навички читання з розумінням.

За результатами вхідного анкетування батьків ми виявили, що жоден з учнів 2 класу не читає із задоволенням за власної ініціативи, лише 50% дітей виявляють

бажання читати відповідно до настрою, 33.3% учнів потрібно заохочувати, а 16.7% – змушувати читати.

На рисунку 2 представлені відповіді на запитання «Як відбувається робота з текстом у вашої дитини?».

Рис.2

За результатами вхідного опитування учнів 2 класу ми визначили, що 50% учнів читають лише тоді, коли виконують домашнє завдання, 33.3% – щодня, 16.7% – майже не читають.

На рисунку 3 показано рівень розуміння прочитаного учнями.

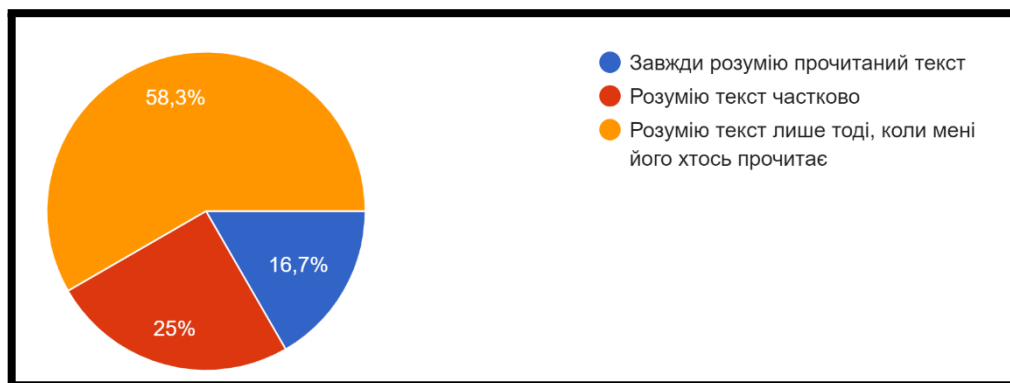

Рис.3

Переказати прочитаний текст повністю можуть лише 8.3% учнів, 33.3% – переказують текст коротко, 58.3% – можуть переказати прочитане за допомогою дорослих.

Також ми визначили, як ставляться діти до читання текстів у підручнику з української мови. На рисунку 4 показано відповіді на запитання «Чи подобається тобі читати текст в підручнику з української мови?».

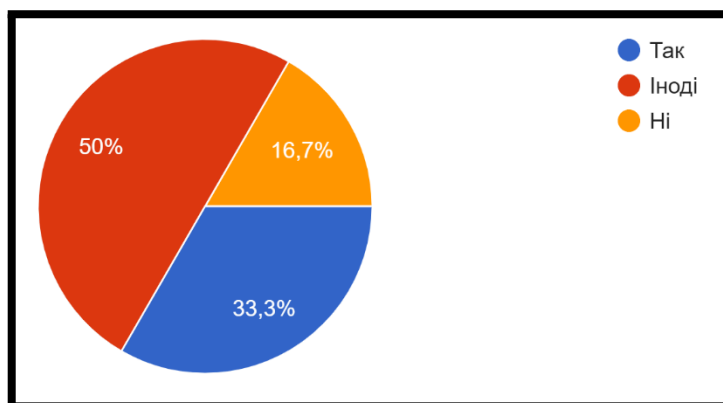

Рис.4

Після вхідного діагностування та анкетування ми почали впроваджувати на уроках української мови і в позаурочний часу роботу з цифровим додатком eKidz. На початку II семестру 2023/2024 н. р. ми провели вихідну діагностувальну роботу (див. додаток 5) та вихідне анкетування батьків (див. додаток 6) та учнів (див. додаток 7).

За результатами діагностувальної роботи виявлено високий рівень сформованості наскрізного вміння читання з розумінням – 8% (1 учень), достатній рівень – 67% (8 учнів), середній рівень – 25% (3 учні), початкового рівня немає.

Ми бачимо, що початковий рівень відсутній, у порівнянні з результатами вхідного діагностування (Усний переказ), відсоток високого рівня не змінився, достатній рівень зріс на 25%, середній – на 17% зменшився.

За результатами вихідного анкетування батьків учнів 2 класу ми виявили, що 50% учнів із задоволенням працюють з цифровим додатком eKidz, а це на 16.7% більше, ніж кількість учнів, яким подобається читати тексти у підручнику з української мови. 70% батьків зазначили, що їхнім дітям допомагає зрозуміти прочитане функція прослуховування аудіозапису до тексту у цифровому додатку. 80% учнів покращили навичку читання та розуміння прочитаного після роботи з цифровим додатком eKidz, за результатами відповідей батьків.

За результатами вихідного анкетування 70% учнів зазначили, що їм подобається працювати в цифровому додатку. На запитання, чи розуміють учні прочитане, 60% відповіли «Так», 40% – «Частково». Дітей, які не розуміють прочитане, не виявилось. Також 70% здобувачів освіти зазначили, що їм допомагає можливість прослухати аудіозапис до тексту.

Отже, проведені дослідження показали ефективність розробленої організаційно-методичної моделі діяльності вчителя з формування наскрізного вміння читання з розумінням з допомогою цифрового додатка eKidz.

Рекомендації щодо впровадження розробки до масової педагогічної практики

Організаційно-методична модель діяльності вчителі з формування наскрізного вміння читання з розумінням з допомогою цифрового додатка eKidz може бути рекомендована до впровадження в умовах закладів загальної середньої освіти за певних умов, якими є: вивчення наукових основ формування наскрізного вміння читання з розумінням, матеріально-технічне забезпечення, поетапність роботи, творчого застосування ефективних методів, стратегій та засобів цифрового додатка eKidz, залучення до співпраці всіх суб'єктів освітнього процесу, відстеження прогресу учнів.

Висновки. Впровадження розробленої організаційно-методичної моделі виявилось ефективним засобом формування наскрізного вміння читання з розумінням в учнів початкової школи, що дає можливість навчатися незалежно від місця перебування, у зручний для учнів час з допомогою цифрового додатка eKidz. Впровадження в освітній процес засобів даного застосунку дало можливість вчителю та учням адаптуватися до вимог сьогодення, враховуючи нові виклики, зумовлені останніми подіями в країні. Організаційно-методична модель дозволила забезпечити якісне навчання для кожного учня, враховуючи їхні можливості та бажання, а гейміфікація навчальної діяльності підвищила рівень мотивації здобувачів освіти на шляху до опанування новими знаннями, вміннями, навичками та можливостями.

За результатами проведених досліджень можемо зробити висновок, що використання цифрового додатка eKidz на уроках української мови та в позаурочний час позитивно вплинуло на вдосконалення рівня сформованості наскрізного вміння учнів 2 класу Володимирівського ліцею «Успіх». За результатами вхідного та вихідного діагностування та анкетування учнів і батьків ми виявили покращення досягнень здобувачів освіти. Засоби цифрового додатка підвищили рівень мотивації та сформованості навички читання з розумінням учнів 2 класу.

Список використаних джерел

1. Волкова І. В. Сутність мовних компетентностей та їх проєкція на методикоу навчання мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». Острог : Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 67. С. 73–76.
2. Гриневич Л. М., Ліннік О. О., Старагіна І. П. Формування наскрізних умінь у молодших школярів в умовах реформи «Нова українська школа» . *Освіта та розвиток обдарованої особистості* . 2022. № 2 (85) (II квартал). С. 28–34.
3. Державний стандарт базової середньої освіти від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16> (дата звернення 05.02.24)
4. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.11.2020).
5. Малієнко Ю. Наскрізні вміння – концепт державного стандарту базової середньої освіти і ресурс підручникотворення. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. №30, С. 66–73.
6. Кравчук Л.В. Читання з розумінням як складова читацької компетентності молодшого школяра. *Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи: збірник матеріалів III Всеукр. наук.–практ. Інтернет–конф.*, 15 грудня 2020 р. / Автори та упоряд.: М. Войцехівський, С. Івашньова, О. Кочерга, А. Гончаренко, Н. Дятленко, Л. Меленець (електронне видання). Київ : ІПО КУБГ, 2020. 285 с.
7. Підсосонна О. В. Критерії сформованості наскрізних умінь молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 59, том 2, 2023. С. 361–367.
8. European Commission. (2018). Commission Staff Working Document. Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for LifeLong Learning (Council of the European Union, Hrsg.). Brüssel. Verfügbar unter URL:

ДОДАТКИ

Додаток 1

Аудіювання

Камінь

У лузі, під гіллястим дубом, багато років жила криниця. Вона давала людям воду. Під дубом біля криниці відпочивали подорожні. Одного разу до дуба прийшов хлопчик. Він любив пустувати. Тож і подумав: «А що воно буде, як я візьму оцей камінь і кину його в криницю! Ото, мабуть, булькне дуже!

Підняв камінь, кинув його в криницю. Булькнуло дуже. Хлопчик засміявся, побіг і забув про свої пустощі. Камінь упав на дно і забив джерело. Вода перестала заповнювати криницю. Криниця засохла. Засохла трава навколо криниці, і дуб засох, бо підземці струмки потекли кудись в інше місце. На дубі перестав мстити гніздо соловейко. Він полетів у інший луг. Замовкла соловейкова пісня. Сумно стало в лузі.

Минуло багато років. Хлопчик став дідусем. Одного разу він прийшов на те місце, де колись був зелений луг, стояв гіллястий дуб, співав соловейко, вабила прохолодна криниця.

Не стало ні лугу, ні дуба, ні соловейка, ні криниці. Довкола пісок, вітер здіймає хмари пилуки.

«Де ж воно все поділося?» — подумав дідусь.

(В. Сухомлинський)

Завдання

1. Яку назву має оповідання?

- 1) Пір'їнка;
- 2) Криниця;
- 3) Камінь.

2. Де жила багато років криниця?

- 1) під стрункою березою;

- 2) під тополею;
- 3) під гіллястим дубом.
- 3. **Хто прийшов до дуба?**

- 1) дідусь;
- 2) хлопчик;
- 3) дівчинка.

4. **Що зробив хлопчик–пустун?**

- 1) напився води з криниці;
- 2) обгородив криницю;
- 3) кинув у криницю камінь.

5. **Що сталося з криницею?**

6. **Ким став хлопчик через багато років?**

- 1) соловейко;
- 2) шпак;
- 3) лелека;
- 4) горобець.

7. **Встанови відповідність.**

дуб	підземний
луг	гіллястий
струмок	зелений

8. **Чи зрозумів дідусь, чому не стало ні луга, ні криниці, ні дуба?**

Додаток 2

Усний переказ тексту

1. *Прочитай текст.*

Пихатий півень

Ходить півень по подвір'ю. Побачив він райдугу барвисту на небі і сміється:

— У мене хвіст такий самий барвистий, кращий, ніж райдуга.

Та ось пішов дощ. Замочив пихатому півневі хвоста. Звис хвіст аж до землі.

Соромно стало півневі. Втік він на сідало й більше ніколи не хвалився.

(47 слів)

Василь Сухомлинський

Словникова робота: пихатий – гордий, самовпевнений.

2. *Підготуй докладний усний переказ тексту за запитаннями.*

- Де ходив півень?
- Що побачив він на небі?
- Чим хвалився півень?
- Що трапилось далі?
- Що заподіяв дощ пихатому півневі?
- Що зробив хвалько від сорому?
- Чи вихвалявся півень після цього?
- Чи сподобався тобі вчинок півня? Чому?

Додаток 3

Вхідне анкетування для батьків з метою аналізу сформованості навички читання з розумінням українською мовою в учнів 2 класу

Результати цього опитування є дуже важливими. Вони допоможуть нам виявити сильні та слабкі сторони дітей у читанні з розумінням українською мовою.

1. Як ваша дитина ставиться до читання?

- Читає із задоволенням, за власної ініціативи.
- Бажання читати залежить від настрою дитини.
- Дитину необхідно заохочувати до читання.
- Дитину потрібно постійно змушувати читати.

2. Як відбувається робота з текстом у вашої дитини?

- Дитина повністю читає текст сама
- Читаємо текст разом
- Читаю текст замість своєї дитини, бо своє читання вона не розуміє
- Спочатку текст читаю я, а потім дитина

3. Чи може ваша дитина переказати прочитане?

- Так, переказує весь текст послідовно, не пропускає деталі, без допомоги.
- Переказує текст за допомогою ваших навідних запитань, або ключових слів.
- Переказує тільки короткий зміст тексту.
- Не може переказати текст.

4. Оцініть рівень відповідей вашої дитини на запитання до прочитаного тексту.

- високий
- достатній
- середній
- низький

5. Як дитина ставиться до читання текстів на уроках української мови?

- Завжди читає із задоволенням.
- Інколи подобається читати.
- Не подобається читати текст в підручнику з української мови.

Додаток 4

Вхідне анкетування для учнів 2 класу щодо читання з розумінням

Результати анкетування є дуже важливими. Вони допоможуть нам проаналізувати твої сильні та слабкі сторони у читання з розумінням українською мовою.

1. Як часто ти читаєш?

- Коли виконую домашні завдання.
- Читаю щодня.
- Майже не читаю.

2. Оціни рівень свого розуміння прочитаного

- Завжди розумію прочитаний текст.
- Розумію текст частково.
- Розумію текст лише тоді, коли мені його хтось прочитає.

3. Чи можеш переказати прочитане?

- Так, можу переказати прочитаний текст повністю.
- Можу переказати зміст тексту коротко.
- Можу переказати лише за допомоги дорослого.

4. Чи можеш дати відповідь на запитання за прочитаним текстом?

- Так, можу дати відповіді на усі запитання.
- Можу дати відповіді, але інколи потребую допомоги.
- Відповідаю лише на частину запитань.
- Не можу дати відповіді на запитання за прочитаним текстом.

5. Чи подобається тобі читати тексти у підручнику з української мови?

- Так
- Іноді
- Ні

Додаток 5

Робота з літературним твором

Прочитай текст та виконай завдання до нього

Соромно перед соловейком

Оля й Ліда, маленькі першокласниці, пішли до лісу. Після втомливого шляху вони сіли на траві відпочити й пообідати. Витягли з сумки хліб, масло, яечка. Коли дівчата вже закінчили обідати, недалеко від них сів на дерево соловейко й заспівав.

Зачаровані прекрасною піснею, Оля й Ліда сиділи, боячись поворухнутись. Соловейко перестав співати.

Оля збрала недоїдки й шматки газети, кинула під кущ. Ліда збрала недоїдки в газету, загорнула й поклала в сумку.

- Навіщо ти збрала сміття? - запитала Оля.

- Це ж у лісі... Ніхто не бачить...

- Соромно перед соловейком, - тихо відповіла Ліда.

В. Сухомлинський

1. До якого жанру належить цей текст?

- 1) Вірш
- 2) Оповідання
- 3) Казка

2. Встанови послідовність подій в тексті (пронумеруй).

- o Оля і Ліда пішли до лісу.
- o Оля викинула сміття під кущ, а Ліда поклала в сумку.
- o Дівчатка слухали спів соловейка.

о Першокласниці сіли пообідати.

3. Обери ідею тексту (навіщо автор написав це оповідання?)

- 1) У лісі можна залишати сміття, коли ніхто не бачить.
- 2) Потрібно берегти природу, після пікніку сміття слід забирати з собою.
- 3) Після уроків треба ходити до лісу.

4. Хто з дівчат вчинив правильно зі сміттям після обіду?

- 1) Оля
- 2) Ліда

5. Дай повну відповідь на запитання, поясни свою думку.

Чи насправді Ліді було соромно перед соловейком, і саме через це вона забрала сміття?

Додаток 6

Анкетування для батьків щодо цифрового додатка eKidz

Результати цього опитування є дуже важливими. Вони допоможуть нам проаналізувати ефективність використання цифрового додатка eKidz учнями 2 класу.

1. Як ваша дитина ставиться до читання та виконання завдань у цифровому додатку eKidz?

- Їй\йому подобається працювати з eKidz.
- Потрібно мотивувати до роботи в eKidz.
- Доводиться змушувати працювати в eKidz.
- Не хоче працювати у eKidz.

2. Оцініть самостійність роботи вашої дитини з eKidz.

- Працює самостійно.
- Працює самостійно, але інколи звертається за допомогою.
- Працює під моїм контролем.
- Працює разом зі мною.

3. Чи розуміє ваша дитина тексти в eKidz?

- Так, тексти цілком зрозумілі.
- Іноді потребує пояснення.
- Не розуміє тексти в eKidz.

4. Оцініть рівень відповідей вашої дитини на тестові запитання після прочитаних текстів у eKidz.

- На всі запитання дає правильні відповіді.
- Іноді є помилки, але незначні.
- Дає правильні відповіді на половину запитань.
- Відповідає на усі запитання неправильно.

5. Чи допомагає вашій дитині краще зрозуміти текст функція «Прослухати написане»?

- Так
- Не користується цією функцією, читає сам\сама.
- Іноді.
- Ні, навіть після прослуховування не розуміє зміст тексту.

6. Чи покращився рівень читання вашої дитини після роботи в eKidz?

- Так
- Ні

7. Чи планує ваша дитина продовжувати працювати в eKidz до кінця року?

- Так
- Ні

Додаток 7

Анкетування для учнів щодо цифрового додатка eKidz

Результати анкетування є дуже важливими. Вони допоможуть нам проаналізувати ефективність використання цифрового додатка eKidz учнями 2 класу.

- 1. Чи подобається тобі працювати у цифровому додатку eKidz?**
 - o Так
 - o Іноколи
 - o Ні
- 3. Чи розумієш ти прочитані тексти в eKidz?**
 - o Так
 - o Частково
 - o Ні
- 3. Чи подобається тобі можливість слухати озвучений текст перед тим, як прочитати його самостійно?**
 - o Так
 - o Ні
 - o Ніколи не слухаю озвучування до тексту
- 4. Оціни свій рівень виконання тестових завдань до текстів.**
 - o Даю правильно відповіді на запитання.
 - o Іноколи трапляються помилки.
 - o Не розумію деякі запитання.
 - o Часто звертаюся за допомогою до батьків.
 - o Не даю жодної правильної відповіді.
- 5. Як часто ти працюєш в eKidz?**
 - o Кожного дня.

- o Через день.
- o Декілька разів на тиждень.
- o На вихідних.
- o Декілька разів на місяць.

6. Чи хочеш ти надалі працювати з eKidz?

- o Так
- o Ні
- o Ще не вирішив\вирішила

7. З яким підручником працювати цікавіше?

- o З підручником з української мови.
- o З цифровим додатком eKidz.
- o З жодним.

